

SZERZENIE KULTU NIEPOKALANEGO POCZĘCIA MARYI (OD OJCA STANISŁAWA DO ARCYBISKUPA JERZEGO)

Na Litwie i na emigracji litewskiej w Anglii i Stanach Zjednoczonych wydane są dzieła o Błogosławionym Jerzym Matulaitis-Matulewiczu oraz jego Dziennik, wiedzy na dany temat nie brakuje. Tymczasem Założyciel Zakonu Marianów, Czcigodny Sługa Boży Stanisław Papczyński (1630–1701) jest mało znany wśród społeczeństwa litewskiego. 300–na rocznica jego śmierci (2001) oraz oczekiwana beatyfikacja (2007) są powodem do lepszego zapoznania się z tą wiele znaczącą dla historii Kościoła osobowością, porównania jej z lepiej nam znanym Błogosławionym. Spotkamy tu wiele podobieństw: szczególne oddanie ich obu Kościołowi, subtelna miłość do Matki naszego Zbawiciela, zauroczenie tym, że Ona nie miała grzechu pierworodnego ani żadnego innego grzechu. Znajdziemy różne ich odpowiedzi na zapotrzebowania społeczne swoich czasów, jednak są oni też podobni do siebie, gdyż potrafili zrozumieć, czego najbardziej potrzebowali współcześni i umieli przemawiać zrozumiałym i przekonującym dla nich językiem.

Maryjna pobożność Ojca Stanisława była skierowana szczególnie w stronę Niepokalanego Poczęcia. Chociaż nie ukończone jeszcze były spory franciszkańskich i dominikańskich obozów teologicznych, dotyczące pytania, jak pogodzić niepokalane poczęcie z powszechnością odkupienia (ta prawda była ogłoszona jako dogmat tylko po upływie dwu setek lat w 1854 roku), już od dawna znalazła się ona w spuściznie wiary ludu Bożego i nauczania Kościoła. Popierali ją znani papieże XVII w.: Paweł V, Grzegorz IV, Aleksander VII. Dlatego też ojciec Stanisław mówił o niej nie jako o pobożnej opinii, lecz o jednym ze skarbów wiary Kościoła. On deklarował:

Wierzę we wszystko, w co wierzy święty Kościół Rzymski..., a przede wszystkim wierzę, że Najświętsza Maryja, Matka Boża była nieskalana przez grzech pierworodny od samego zalążku Jej życia.

Przywilej Niepokalanego Poczęcia był bardzo drogi dla ojca Stanisława. Mówił on o tym w kazaniach i dużo pisał na ten temat. Niby średniowieczny rycerz, zobowiązany do bronienia czci swojej damy, przysiągł ofiarować nawet życie, gdyby to było konieczne dla obronienia tajemnicy Niepokalanego Poczęcia Maryi. Nie tylko w swoim życiu osobistym dochowywał wierności tej przysiędze, lecz też założony przez siebie zakon zobowiązał do szerzenia kultu Niepokalanego Poczęcia. Ojciec Stanisław bardzo oryginalnie pojmował znaczenie tej prawdy w życiu każdego wierzącego: otrzymawszy tak wyjątkowy przywilej, Maryja w swoim matczynym sercu współczuje swoim dzieciom, które nie otrzymały takiego przywileju i są nieodporne na grzech, czuje się więc zobowiązana pomóc im całą mocą swojego wstawiennictwa!

Do odnowienia zakonu marianów w 1910 r. obowiązywała Reguła Dziesięciu Cnót Najśw. Maryi Panny według św. Jeanne'a de Valois (1464–1505). Chociaż po odnowieniu poprzednia reguła nie obowiązuje prawnie, „wszystko jedno i Reguła, i cała spuścizna Zakonu Marian jest bardzo droga, szczególnie przez to, że we wszystkich czasach ukazują Niepokalaną Opiekunkę jako żywy wzór doskonałości ewangelicznej” – twierdzi się we wstępie odnowionej po Soborze Watykańskim II

Reguły Zakonu. Pobożność maryjna Stanisława Papczyńskiego, jego naśladowców w późniejszych wiekach i całego maryjnego zakonu nie pozostały na pustym ugorze. Tą pobożnością wyróżnili się wierni tych krajów, w których marianie zasłynęli najwcześniej: w Polsce, na Litwie, w Portugalii. Głośne *Godzinki (Adynos)* naszych dziadów nie są czymś innym niż Godzinami Niepokalanego Poczęcia Najsw. Maryi Panny. Kilka wieków rozbrzmiewały one w świątyniach i wiejskich izbach, dotychczas rozbrzmiewają w wielu kościołach.

Na Litwie pierwszy kościół pod wezwaniem Najsw. Maryi Panny Niepokalanego Poczęcia był zbudowany w Alsėdźiai w 1477 r., t.zn. zaledwie po 60–ciu latach od początku chrztu Żmudzi, zaś biskup Maciej Trocki już w 1439 r. nakazał 8 grudnia obchodzić Święto Niepokalanego Poczęcia. W biskupstwie wileńskim pierwsze kościoły pod tym wezwaniem powstawały w XVI wieku.

Prienajska hrabina Franciszka Butlerowa w 1758 r., przepisując część majątku na budowę kościoła w Mariampolu, wpisała też warunek, żeby w niedziele w kościele była wykonywana pieśń do Trójcy Przenajświętszej, zaś w inne ustanowione święta – *Godzinki*.

Badacz pieśni religijnego śpiewu ludowego na Litwie prof. Alfonsas Motuzas sądzi, że bezpośrednio z języka łacińskiego mógł przełożyć *Godzinki* na litewski kaznodzieja ludowy, Litwin–jezuita Jokūbas Paškevičius (†1657). Ten sam autor, w ślad za ks. Juozasem Vaišnorą MIC, twierdzi, że na Suduwie (Suwalszczyźnie) śpiewanie *Godzinek* i w ogóle nabożeństwo do Niepokalanego Poczęcia w XVIII–XIX w. rozszerzyli marianie, a nie tylko w kościołach przyklasztornych, lecz także w innych parafiach, szczególnie jako wikariusze przy proboszczach, którzy nie znali języka litewskiego.

Ksiądz Jerzy Matulaitis-Matulewicz, profesor Piotrogradzkiej Akademii Duchownej, który w dzieciństwie i młodości otrzymał wychowanie religijne od księży marian Jerzego Čėsny, Wincentego Senkusa i innych, postanowił potajemnie ratować ten zakon, skasowany przez władze rosyjskich carów. Razem ze swoim przyjacielem profesorem Franciszkiem Būčyse, także byłym wychowankiem marian w okresie nauki w Gimnazjum w Mariampolu, podjął się reform w tym celu, żeby założony w XVII w. zakon stał się kongregacją, odpowiadającą wymaganiom Kościoła i społeczeństwa XX –go i następnych wieków.

W dzienniku Jerzego Matulewicza znajdujemy zapis o tym, jaki duch przyświecał podjęciu danego zadania:

Przenajświętsza Panno, wyproś mi u swego Syna tę łaskę, żebym za każdym razem Ciebie coraz bardziej kochał, za każdym razem większą ufnością Cię obdarzał, za każdym razem bardziej cenił Twoją zaszczytną opiekę. Przyjmij naszą Kongregację pod swoją przemożną opiekę, przyjmij nas niegodnych, o Matko nasza, jeżeli nie dla czegoś innego, gdyż jesteśmy biedni, nędzarze duchowi, to przynajmniej dla imienia, które nosimy. Spraw, żeby nasze życie było czyste, niepokalane (DZIENNIK, 7 września 1911 r.)

Napisaną przez ojca Jerzego nową Regułą Zakonu oraz odnowiony sposób życia marian papież, św. Pius X, zatwierdził 28 listopada 1910 r. Jerzy Matulaitis-

Matulewicz nie zrezygnował z najważniejszych ideałów wspólnoty „białych marian”, takich, jak głoszenie czci Najświętszej Maryi Panny Niepokalanego Poczęcia i pomoc duszom czyśćcowym, wrażliwość na aktualne potrzeby Kościoła. On rozszerzył granice apostołskiej działalności marian, szczególnie w dziedzinie wychowania i ewangelizacji, dostosował sposób życia marian do nowych warunków i wymagań zmieniającego się czasu.

Według potrzeb Kościoła, w ślad za myślą Założyciela i Odnowiciela, Zgromadzenie nadal od czasu do czasu odnawia swoją Regułę, ostatni raz – po II Soborze Watykańskim. Przeczytajmy kilka urywków obowiązującej Konstytucji, świadczących o ponad trzy stulecia trwającej kontynuacji i aktualności dla współczesnych, zarówno na drodze osobistego, jak i apostołskiego wzrastania w świętości (C 6 i 23):

Drogę naśladowania Chrystusa nam wskazuje i pomaga nią podążać szczególnie nasza opiekunka Niepokalanie Poczęta Maryja Panna. Tajemnica Jej Niepokalanego Poczęcia jest charakterystycznym znakiem, siłą i radością marian od początku działalności Zgromadzenia. Za pośrednictwem tej tajemnicy Maryja pobudza marian ufać w bezgraniczną owocność odkupienia, unikać najmniejszego nawet grzechu, bardzo cenić czystość serca, całe życie otoczyć miłością i łaską Boga i tak kształtować jedność Kościoła, żeby on był święty niepokalany“ (Ef 5, 27).

Żeby, przewyciężając grzech, wzrastać w świętości, marianie podnoszą wzrok ku Maryi, która jest wzorem cnót dla wszystkich wybranych. Orzeźwiani miłością Matki Niepokalanej i wspierani przez Jej przemożne wstawiennictwo, starają się jak najwięcej ludzi doprowadzić do jedności z Bogiem (LG 65).

Opatrzność Boża pozwoliła mariańskiej wspólnoty Najśw. Maryi Panny Niepokalanego Poczęcia powstać, rozszerzać się, niejednokrotnie zniknąć i znowu się odradzać, do czego podatny grunt stworzył charakter pobożności narodów polskiego i litewskiego, a która to wspólnota swoją drogą tę pobożność propagowała i wzmacniała. Nie zasklepiała się na przestrzeni tych dwóch narodów, okazała zdolność do posługi Chrystusowi i Kościołowi na kilku kontynentach. Przetrwiała prześladowania, wydała wiele pięknych owoców osobistej świętości oraz elastycznego i ekspansywnego apostołowania. Dzisiaj ona jest czynna w 20-tu krajach, zrzesza pół tysiąca członków 17-tu narodowości.

Wybitne postacie świętości, uznane przez Kościół są: arcybiskup Jerzy Matulaitis-Matulewicz, beatyfikowany dn. 28 czerwca 1987 r., męczennicy, księża Antoni Leszczewicz i Jerzy Kaszyra, beatyfikowani dn. 13 czerwca 1999 roku, oraz ojciec Stanisław od Jezusa Maryi Papczyński, którego beatyfikacja jestznaczona na dz. 16 września br.

Zdumiewająco podobne są biografie i talenty założyciela marian, Czcigodnego Sługi Bożego, ojca Stanisława Papczyńskiego i odnowiciela, Błogosławionego Jerzego Matulaitisa-Matulewicza: obfitymi kłopotamiznaczona młodość, przerywana przez choroby nauka, prześladowania i wiry burz dziejowych, niezłomna wytrwałość apostołska, zdolność zrozumienia i odpowiedzi na najważniejsze wyzwania dla Kościoła w zmieniających się czasach. Ojciec Stanisław wśród burz sobie współczesnych dostrzegał wielką potrzebę ewangelizowania

prostego ludu i modlitwy za zmarłych, których nikt nie wspomina, zaś błóg. Jerzy zrozumiał znaczenie oświaty i kwestii społecznej możliwości ewangelizacji poprzez media i ten fakt, że wykształceni i majątni ludzie pod względem religijnym częstokroć są jeszcze bardziej zaniedbani niż ludzie prości, dlatego zwracał uwagę na centra życia społecznego i kulturalnego.

Założyciela pierwszych i Odnowiciela współczesnych marian łączy oraz inspiruje tajemnica Niepokalanego Poczęcia Matki Zbawiciela, dająca im siłę i radość, i nadzieję na przyszłość. Nasza nieduża Wspólnota, z oddaniem współpracująca z hierarchią Kościoła oraz wspierana przez świadomych pomocników świeckich, jest potrzebna do zbawczych planów Opatrzności Bożej.

*ks. Vaclovas Aliulis MIC
Vilnius (Lithuania)*